

Boets skola projektering 2016-2017

Projektägare: Boets byalag

Deltagare: Maria Niemeyer, Christina Bryntesson, Sandra Nordal, Jennie Gomér, Emma Nordstedt, Håkan Strotz, Ellen Hultman

Projektering för Boets skolas återöppnande 2017

Idén till projekteringen uppkom ur en dissonans mellan en eventuell nedläggning av Boets skola och de landsbygdsutvecklingsmål som Ödeshögs kommun har. Boets byalag har fått projektpengar för att utreda möjligheterna för ett återöppnande av skolan.

Ödeshögs kommuns vision

På Ödeshögs kommuns hemsida är visionen formulerad så här:

“Landsbygdsutveckling

En stor del av kommunens befolkning bor på landsbygden. Att utveckla landsbygden och göra hela kommunen attraktiv är därför en viktig fråga ur både demokratisk- och tillväxtpunkt.”

Kommunen beskriver även sin vision om utvecklingen i området Sommenbygd-Vätterstrand, där Ödeshögs kommun är en av 6 kommuner:

“Sommenbygd-Vätterstrand är en modern och tillgänglig landsbygd där vi lever ett hållbart klimatsmart liv. För att nå visionen är följande områden prioriterade:

- *Hållbar livskvalitet - med fokus på individens hälsa, engagemang och kunskap*
- *Lokala resurser - ta vara på lokala resurser för att utveckla nya produkter och tjänster*
- *Modern landsbygd - bidra till service, infrastruktur och mångfald*
- *Unga på landsbygden - öka ungas engagemang, entreprenörskap och försörjningsmöjlighet”*

Vi i projekteringsgruppen anser att Boets skola skall drivas vidare i kommunal regi för att visionen ska uppnås.

Kommunal skola

Projekteringsgruppen har kommit fram till att den kommunala lösningen har bäst förutsättningar. Lands- och skogsbygden vill se sig som en del av Ödeshögs kommun och få tillgång till kommunal service. Att ge alla elever i Ödeshög tillgång till utomhuspedagogik och naturupplevelser gynnar dessutom hela kommunen.

Friskola är idag inte ett alternativ. Projekteringen har kommit fram till att Boets byalag inte har resurser och kapacitet att starta en friskola. Detta grundas i studiebesök och intervjuer med friskolor samt att vi har undersökt ekonomiska och praktiska förutsättningar.

Profil

Genom en tydlig profil med inriktning hållbar utveckling kan vi skapa en bra och attraktiv verksamhet där fler elever får förutsättningar att nå målen. Hållbar utveckling inkluderar flera olika perspektiv som ekologiska, sociala och ekonomiska.

Den pedagogiska verksamheten profileras med utomhuspedagogik, kontakter med närsamhället, interkulturella aspekter och globala perspektiv. En mindre skolenhet skapar bra möjligheter till integrering. Genom mycket konkret undervisning, ofta utomhus, skapas många fler möjligheter till lärande genom upplevelser, vilket till exempel gynnar andraspråkselever. En grupp med nyanlända elever kan med fördel ha sin skolgång i Boet.

För att förankra eleverna i landsbygdens olika verksamheter och näringar tänker vi ett nära samarbete med lokala entreprenörer och föreningar, exempelvis genom studiebesök och specialarbeten.

Genom att använda naturen som pedagogiskt redskap och med fokus på hälsa och språk kan vi öka måluppfyllelsen. Exempelvis ger utomhusmatlagning med lokala produkter kunskap både i hållbar hushållning och i matematik. Elevernas hälsa berikas genom rörelse i naturen som naturparkour, utepedagogik och att röra sig i naturen. Runt om Boets skola finns goda möjligheter att bygga upp miljöer för dessa verksamheter. Dessa miljöer, inklusive pedagogiska verktyg kan även klasser från hela kommunen få del av regelbundet om så önskas.

Fritidshemmet bör ha samma inriktning och exempelvis arbeta förebyggande för elevernas hälsa genom kost, motion och verksamhet utomhus. En tanke är att erbjuda sommarfritids med utomhus- och naturprofil för hela kommunen.

Levande landsbygd

En levande landsbygd behöver hållbar utveckling. I samarbete med lantbrukare, odlare och andra småföretagare i närmiljön, gör vi utvecklingen mer hållbar för hela närmiljön.

Viktiga kunskaper som bygdeskolan ger är vad naturen omkring oss ger i form av rent vatten, ren luft, livsmedel, begränsning av klimatförändringar, möjlighet till rörelse och förbättrad hälsa¹ m.m. (så kallade ekosystemtjänster). Elever med denna kunskap kan bidra med ideer och åtgärder som bidrar till att bevara vår livsmiljö. Den bästa grunden till att så småningom som medborgare skapa ett bra samhälle är kunskap om samhället, naturen och människans livsvillkor².

Eleverna skaffar sig kunskap om hur det är att leva på landsbygden, vilka förutsättningar och möjligheter som finns där. De lär sig även vad som krävs i form av t.ex. entreprenörskap, kreativitet och drivkraft för att skapa sig ett liv på landsbygden³.

Sammantaget får eleverna kunskap, verktyg och ett kreativt tänkande som kan bygga upp nya näringar att bedriva på landsbygden som skapar en hållbar utveckling av hela samhället.

Intresseförening

Genom att skapa en Intresseförening med blandad bakgrund, föräldrar och personer från närsamhället, kan man knyta intresserade entreprenörer, föreningar och individer för att skapa ett nätverk för skolan. Detta kan förhoppningsvis skapa kontaktytor, möjligheter till studiebesök och många mervärden. Intresseföreningen inleder förslagsvis med att förbättra utemiljön exempelvis genom arbetsdagar.

Föräldraperspektiv och elevunderlag

Elevunderlaget kan ökas genom att det tydligt kommuniceras att skolan ska vara kvar, med en attraktiv profil. Först då vågar föräldrar placera sina barn där. Genom att skapa bra skolskjutsar med upptagningsområden som ger lagom elevantal i de olika skolorna bör Boet kunna ses som en attraktiv skola även för boende inne i samhället. Föräldrarna bör kunna välja mellan fritids i Boet eller Ödeshög för sina barn. På så sätt behöver skolvalet inte bli ett logistiskt problem för föräldrarna. Ett mål bör vara 50 - 60 elever i åk F-5 efter tre år. Med erfarenhet från Adelövs skola, som idag har integrerade klasser, bedömer vi det som en bra pedagogisk form även för Boets skola.

¹ Visat bland annat av SLU Alnarps forskning på Institutionen för arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi (AEM) (<http://www.slu.se/institutioner/arbetsvetenskap-ekonomi-miljopsykologi/>)

² Sjöberg, Fredrik 2016: *Sluta skräm eleverna*. Pedagogiska magasinet nummer 4, november 2016.

³ Åsa Jansson, processledare inom barn- och ungdomskultur i Tjörns kommun 2016: föreläsningen *När kultur för unga får spela roll på riktigt*, Vadstena 1/12 2016.
<http://www.tjorn.se/kommunpolitik/utvecklingochsamarbeten/barnochungaifokus.4.2873a7e141b9bb7d9b607.html>

Rekrytering av personal

Projekteringsgruppen är positiv till möjligheten att rekrytera behörig personal. Utomhuspedagogik och arbete med hållbar utveckling skapar stort intresse hos studerande vid lärarprogrammet, exempelvis finns Nationellt centrum för utomhuspedagogik <https://liu.se/ikk/ncu?l=sv> vid Linköpings universitet.

Genom att skapa en långsiktig planering för att utveckla Boets skola, förslagsvis löper detta över tre till fyra år, skapas en god möjlighet att rekrytera. Ett intressant förslag är att skapa en förstelärartjänst med inriktning mot utomhuspedagogik, gärna i kombination med interkulturell pedagogik, som visar att kommunen vill satsa på Boets skola och göra den attraktiv som arbetsplats. Med målet att uppnå ett elevunderlag på 50-60 elever i åk F-5 kan personalgruppen bestå av både pedagoger och fritidspedagoger. Under uppstartsperioden måste det finnas tillräckligt med personal för att hålla kvalitet på undervisningen.

Som ett exempel har lärarkollegiet på Adelövs skola arbetat mycket med att skapa gemenskap, säkerhet och en samlad värdegrund som gjort det till en attraktiv arbetsplats. I uppbyggnad av en ny och liten skola kan personalen arbeta konkret och nära med relevanta frågor.

Ekonomiska förutsättningar för en skola i Boet

Ödeshögs kommun har ett behov av fler undervisningslokaler när elevantalet växer, både genom födselar och inflyttning. Med varje elev följer en skolpeng som kan användas på den skola elevens familj väljer. I Ödeshög är den skolpengen för en elev i grundskolan, klass F – 5, 80.140 kronor.

Utifrån detta, samt förutsättningen för att rekrytera och behålla bra personal, har projekteringsgruppen kommit fram till att elevunderlaget behöver vara minst 50 elever. Om man känner ett behov finns möjligheten, liksom tidigare, att bussa ner elever till Ödeshög för specialämnena som slöjd och musik. Då vi anser att lokalerna inte är ett hinder för dessa ämnen finns även möjligheten att ämneslärare förlägger undervisningen till Boet. Ämnet slöjd kan med fördel delvis bedrivas utomhus.

Exempel på bygdeskolor som nystartat/omstartat efter hot om nedläggning och nu har fungerande ekonomi och ett bra elevunderlag som projekteringsgruppen har tagit del av är:

- Sätra skola (Linköpings kommun) <http://www.linkoping.se/satraskola>
- Adelövs skola (Tranås kommun) www.adelovsfriskola.se

Situationen i Boetbygden liknar den i Adelöv, där lokala resurser på ett effektivt och anpassat vis har kunnat användas för att driva skolan. Det handlar t.ex. om busschaufförer, städpersonal, markägare och företagare som utfört tjänster eller engagerat sig i verksamheten.

Då vi har fått information om att befintliga lokaler på Fridtjuv Bergskolan inte räcker till bör Boets skola, med bra lokaler och fin utemiljö, vara ett självklart val istället för att ha mer barn

per m2 på Fridtjuv Bergskolan. Kommunen har satsat på ett nytt värmesystem och nytt tak på Boets skola. Idrottshallen har fått ny fasad. Lokalerna är funktionella.

För att hålla nere driftskostnaderna av lokalerna kan man med relativt enkla medel minimera energisvinnet genom eventuell tätning av fönster, själva byggnaden är i gott skick. Solceller på taket skulle också lämpa sig bra för att hålla nere driftskostnader. Detta skulle även vara helt i linje med skolans hållbarhetsprofil.

Utmaningar

Vikande elevunderlag. En nationell trend är att människor flyttar från landsbygden.

Osäkerheten kring skolans framtid gör att människor inte vågar placera sina barn där.

Skolskjuts erbjuds inte för elever från tätorten eller andra delar av kommunen som vill gå på en bygdeskola.

Hänsyn har inte tagits till de som anser sig tillhöra bygden, skolskjutsplanen har utgått ifrån ett föräldrat upptagningsområde.

Adelövs friskola har erbjudit elever från Jönköpings och Ödeshögs kommun skolskjuts till Adelövs skola, vilket gett skolan ett stort och växande elevunderlag.

En negativ inställning till att arbeta på bygdeskola och en bild av hur det är har medverkat till att det blivit svårt att rekrytera lärare till Boets skola

Kopplingar till läroplanen:

Genom att använda närmiljön ges kunskapen och möjligheten att jämföra den med andra miljöer exempelvis inom projekt (ex SO och NO). T.ex. finns bygdeskolor i Norrland som använder Skype för att kommunicera med skolor på landsbygden i Kanada där de berättar för varandra om sin bygd och varför det är bra att leva där.

Utdrag ur läroplanen⁴:

Under rubriken Skolans uppdrag nämns bl.a. att

- En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap.
- I all undervisning är det angeläget att anlägga vissa övergripande perspektiv. Genom ett historiskt perspektiv kan eleverna utveckla en förståelse för samtiden och en beredskap inför framtiden samt utveckla sin förmåga till dynamiskt tänkande.
- Ett internationellt perspektiv är viktigt för att kunna se den egna verkligheten i ett globalt sammanhang och för att skapa internationell solidaritet samt förbereda för ett samhälle med täta kontakter över kultur- och nationsgränser. Det internationella

⁴ Förordning (SKOLFS 2013:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Samt Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:19) om kunskapskrav för grundskolans ämnen.

perspektivet innebär också att utveckla förståelse för den kulturella mångfalden inom landet.

Projekteringsgruppen ser att en mindre enhet som en bygdeskola är har bättre förutsättningar att arbeta medvetet interkulturellt. I Skolans uppdrag nämns att

- Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga.

Naturskola

För att ytterligare förstärka Boets skola samt göra Boet och dess omgivning till en resurs för alla barn i Ödeshögs kommun föreslår vi att etablera en naturskola i Boet, med en tydlig profil där naturen och närsamhället inkluderas.. Detta skulle vara en fristående verksamhet, likt kulturskolans, med ett nära samarbete med Boets skola. För att beskriva naturskolans verksamhet citerar vi Naturskoleföreningens hemsida:

“Vår pedagogik bygger på ett aktivt lärande där elevernas egna upplevelser, upptäckter och sinnesintryck är i fokus. Eleverna blir engagerade och kommer lättare ihåg vad de lärt sig i skolan då kunskapen förankras i verkligheten. Utomhusaktiviteter svetsar också samman klassen till en grupp som samarbetar bättre även i klassrummet.

Genom utomhuspedagogiken knuten till skolans styrdokument får eleverna en rik och inspirerande lärmiljö. Där flera elever hittar sitt eget sätt att lära och nå sina kunskapsmål.”

Naturskolan kan naturligtvis jobba mot skolor även utanför Ödeshögs kommun. För att utveckla utomhusmiljön i och runt Boet och för att utveckla naturskolan finns sannolikt pengar att söka. Med en naturskola i Boet blir kollegiet större och arbetsplatsen mer stimulerande.

Biosfärskola

Vi har varit i kontakt med biosfärakademien i Jönköping, tillhörande Östra Vätterbranternas biosfärområde. De är mycket positiva till utvecklingen av en biosfärskola. Detta skulle bli Sveriges, och förmodligen världens första biosfärskola.